



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Jure Rerum Ecclesiasticarum Ad Germaniae Catholicae
Principia Et Usum Pars ...**

Complectens Sectionem I. & II.

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1758

Titulus XII. De Hospitalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68048](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68048)

TITULUS XII.
DE HOSPITALIBUS.

§. 165.

*Diversa
nomina:*

OMNIS locus pauperibus, ægrotis aut peregrinis excipiendis destinatus solet nonnunquam generalis significatione appellari *Hospitale*. Habent tamen ejusmodi domus peculiaris quoque nomina pro diversitate personarum, quæ ibi recipiuntur. *Xenodochia* dicuntur, ubi peregrini; *Orphanotrophia*, ubi parentibus orbati; *Nosocomia*, ubi ægri; *Leprosodochia*, ubi infecti lepra; *Ptochotrophia*, ubi pauperes debiles, & ad laborandum inhabiles; *Gerontocomia*, ubi pauperes senes; *Brephotrophia*, ubi infantes expositi aluntur 79.).

Et qualitates Hospitalium.

§. 166. Quædam ex his locis eriguntur & dotantur ex pietate privata, absque interventu autoritatis Ecclesiasticæ & hæc dicuntur *Loca Pias* manent tamen mere profana, & in pote-

79.) Diversæ piarum ædium species recensentur in Regum Francorum Capitulari. lib. II. c. 29.

potestate suorum autorum, qui possent eadem ad usus profanos reducere 80.), sicut de Oratoriis privatis loquimur. Nihilominus Fundatore mortuo, Hospitale ad alium usum converti non debet 81.). Ad aliorum foundationem sæpe accedit auctoritas Episcopi, & deputatio ritu publico & Ecclesiastico facta ad usum pium, cultumque Divinum augendum per opera charitatis: & hæc proprie sunt *Loca Religiosa* 82.). Quædam sunt Hospitalia in Titulum Ecclesiasticum erecta, quæ proin solis Clericis tanquam vera Beneficia Ecclesiastica conferuntur: talia dari, videtur supponere Concilium VIENNENSE 83.). Passim videmus Hospitalia, quæ intra muros suos habent Sacella consecrata, & Cæmeteria, simulque Sacerdotem ad
cu-

80.) REDOANUS de reb. Eccl. non alienand. Rubr. 27. & 31. utrinque n. 7. seqq.

81.) Sic arguit ABBAS *Panormit.* ad c. 4. n. 4. de Relig. domib. ex Novell. 131. c. 10. de Eccles. Titul.

82.) De his agunt Canonistæ ad Tit. de Relig. domib.

83.) Relatum in Clement. 2. de Relig. dom. item Conc. TRID. Sefs. XXV. c. 8. de reform.

curam animarum institutum: hoc solo tamen Hospitalia non assumunt qualitatem loci Religiosi; sicut Palatium Principis non fit locus Religiosus ob Sacellum in eo consecratum: neque per institutionem Beneficiati ab Episcopo factam, cessat setur ipsum Hospitale datum in Tutulum; sed solummodo Sacellum sacris usibus destinatum. Considerata igitur qualitate Hospitalis, sentiendum & loquendum de eo est juxta principia alibi tradi solita circa diversitatem Loci Pii, aut Religiosi, aut Sacri, aut Beneficii Ecclesiastici

*Suprema
Cura*

§. 167. Apostolorum exemplo (84.) & secundum Sanctorum Patrum traditionem (85.), Episcopo incumbit cura pauperum, non quidem ut ipse administrationis onus in se suscipiat, sed ut administratores constituat,isque sedulo invigilet (86.). Apostoli commiserunt curam pauperum Diaconis (87.), uti & Romani Pontifices.

84.) Act. IV. 35.

85.) Vid. LAUNOIVS Tom. 2. vol. 2. De Cura Ecclesiae pro pauperibus.

86.) L. 42. §. 9. l. 46. §. 3. C. de Episcopis & Cler.

87.) Act. VI.

ces. Unde quamvis primis post Christum sæculis, passim Christiani pauperibus, ægrotis, peregrinis omnia charitatis obsequia privatim exhiberent 88.); tamen quamprimum licuit, per diversas Romanæ Urbis regiones erecta sunt loca, *Diaconia* dicta, in quibus per Diaconos regionarios, pauperes viduæ, pupilli, senes propriæ regionis alebantur, publicæ quodammodo hospitalales domus, quæ Oratoria & Sacella adjuncta habebant, in quibus a Diacono egenis necessaria subministrabantur: ipsis autem dirutis aut collapsis ædibus, *Diaconia* nomen Sacellis & Oratoriis mansit, a quibus eorum Præfecti, *Diaconi Cardinales Urbis Romæ postea dicti sunt* 89.).

§. 168. Admonitionem Apostoli, *incumbit* qui Episcopos Hospitalales esse volebat, adeo ad literam secuti sunt aliqui cum S. AUGUSTINO, ut hospites & peregrinos etiam suæ mensæ ad-

Episcopis :

88.) Vid. MAMACHI Orig. Christ. tom. 3. lib. III. part. 3. c. I. §. 4.

89.) De variis Diaconiis mentionem facit ANASTASIUS *Bibliothecarius* de Vitis Rom. Pontif. STEPHANI III. & HADRIANI I. quarum nomina colligit DUCANGE in Glossar. V. *Diaconia*.

adhiberent. S. CHRYSOSTOMI
autem, obtrectatorum cavillationibus
parum motus, solus quidem
mebat cibum, sollicitam tamen pauperum
& peregrinorum curam gerens
quam vivendi rationem PALLADIUS
contemporaneus ejus vitæ Scriptorem
tam gravibus rationibus commendat
ut alii Episcopi passim CHRYSOSTOMUM
æmulati sint 90.) GREGORIUS
Nazianzenus 91.) mirum extollit
studium S. BASILII erga pauperes,
& Hospitale ab ipso erectum civitati
comparat, & septem mundi miraculis
præfert: *Paulus extra civitatem pedem
effer, ac novam civitatem conspice* &c. &c.
Ad hanc curam respicit Concilium
CHALCEDONENSE 92.), jubens, ut pauperibus
alio peregrinantibus Epistola *Pacificæ*
ab Episcopo concedantur. Concilium
quoque AQUISGRANENSE 93.) vult,
ut Episcopus Hospitale commodo loco
erigat, &c. que

-
- 90.) Vid. THOMASSIN. vet. & nov. Eccl.
discipl. p. I. lib. II. c. 89. Acta Sancto-
rum. 14. Septembr. in vita S. Joanni
Chrysoft. §. 37. pag. 514. seqq.
91.) Orat. 20.
92.) Can. II. ibique ZONARAS.
93.) Ann. 816. can. 141.

que unum ex Fratribus, id est Canonicis, non tamen beneficiario jure præficiat. Accesserunt recentiorum Conciliorum 94.) Constitutiones gravissimis verbis hanc curam Episcopo inculcantes. Unde plurima ubique erecta sunt Hospitalia, adnitentibus Episcopis, Laicorum potissimum munificentia: nihilque frequentius occurrit, quam quod oblationes Fidelium sint patrimonia pauperum.

§. 169. Sicuti autem hæc Episco-*vel Principi-*porum autoritas, quam Concilium *pibus*:

TRIDENTINUM circa Hospitalia, aliaque loca pia restitutam cupit, non excludit Principes, tanquam speciales pauperum & miserabilium Patronos ac Protectores: ita etiam sunt quædam Xenodochia, piaque loca *sub speciali & immediata* Protectione Regum & Principum constituta, quorum visitationem Episcopus suscipere non potest absque Principis annutu, ipso Concilio TRIDENTINO sic limitan-

O te

94.) Concil. VIENNENSE in Clement. de Relig. Domib. & TRIDENTINUM Sess. VII. c. 15. Sess. XXII. c. 8. & 9. Sess. XXV. c. 8. de Reform.

te decretum suum 95.). Posuerunt
autem multi Fundatores Xenodochia
sub defensione Principum, quod et
a nullo melius, quam a summis
Potestatibus protegenda credide-
runt 96.). Possent etiam Hospitalia
sub expressa clausula fundari, ut E-
piscopus a rationibus exigendis ex-
cludatur, quod agnovit Synodus
TRIDENTINA 97.), jubens admi-
nistratores Hospitalis singulis annis
rationem administrationis Ordinario
reddere, nisi secus forte in institutione
& ordinatione talis fabricæ expresse con-
tum esset.

§. 170.

95.) Cit. Sess. XXII. c. 8. *Episcopi habent
jus visitandi hospitalia... non tamen que sub
Regum immediata protectione sunt, sine Re-
rum licentia.* Quod autem hic de Regi-
bus dicitur, intelligi etiam debet de Prin-
cipibus immediatis Imperii Germanie
utpote qui Juribus Regalibus in Provin-
ciis suis gaudent.

96.) De Cura Principum erga Hospitalia
agit Synodus REGIATICINA, hoc est
in Urbe Regia Ticino celebrata ann. 859.
c. 16. item Concilium TULLENSE l. ann.
859. inter decreta Synodi LINGONEN-
sis eidem Tullensi Concilio exhibita Ca-
14. apud Harduin. tom. 5. col. 500.

97.) Sess. XXII. c. 9. de Reform.

§. 170. Porro Hospitalia profana, *vel utris-*
absque autoritate Episcopi erecta, *que simul.*

sicut non efficiuntur Religiosa vel
Ecclesiastica, ita nec subsunt Juris-
dictioni Episcopi Diocesani, nisi ea-
tenus, ut nihil contra decentiam &
cultum Divinum ibi contingat 98.).
Certe Concilium TRIDENTINUM
99.), dum jus visitandi Hospitalia
Episcopo tribuit *in casibus a Jure con-*
cessis: item *juxta Sacrorum Canonum sta-*
tuta; his ipsis verbis jus visitandi re-
stringit ad limites Juris communis,
quo loca profana, licet pia, non sub-
sunt visitationi Episcoporum. Simi-
lis tamen limitatio non adjicitur,
quando Synodus TRIDENTINA
loquitur de autoritate Episcopi in
exigendis rationibus ab Administra-
toribus Hospitalium: hæc proin cir-
ca omnia Hospitalia, in quorum fun-
datione aliud cautum non est, com-
petere videtur Episcopo Jure Con-
cilio Tridentini. Si tamen in qui-
busdam Provinciis aliud observetur,
id contingit *non ad contraveniendum*

O 2

Con-

98.) FAGNANUS in c. ad hæc. n. 51. de
Relig. Domib.

99.) Sefs. XXII. c. 8. de Reform.

Concilio Tridentino, sed ut executio commodetur naturæ cujusque Provinciae 100.). Multi tamen Principes, non obstante antiqua consuetudine, juribus suis nequaquam præjudicant, credunt, si Episcopi locorum Piorum, etiam profanorum, curam aliquam gerant; eorumque Commissarii conditioni rationum intersint, absque impensis tamen loci Pii 1.).

*Administrato-
rum,*

§. 171. Qui supremam Hospitalium curam gerunt, Administratores constituere debent juxta voluntatem primorum Fundatorum, cui si non satisfiat, ipsi Principes vel Episcopi impugnatores efficiuntur, qui propugnare debuerant 2.). Prohibet Synodus VIENNENSIS, ne Hospitalia saculari-

100.) Verba hæc ex aliquo Mandato Belgico decerpit ZYPÆUS Jur. nov. lib. I. de Constit. n. 6.

1.) Sic in Belgio ordinatum esse refert VAN ESPEN Jur. Eccl. p. II. tit. 37. c. 2. n. 47. seqq. In Concordatis Bavaricæ de ann. 1583. cap. I. æque Principi ac Episcopis datur jus exigendi rationes ab Administratoribus Hospitalium de bonorum temporalium dissipatione accusatis: sub quibus conditionibus id intelligi debeat, usus docebit.

2.) Synodus REGIATICINA cit. loc.

laribus Clericis in Beneficium conferantur, ne scilicet multa, ad usum pauperum vel ægrotorum deputata, in usum Clericorum transferantur 3.), non obstante contraria consuetudine, nisi in illorum fundatione fecus constitutum fuerit; *sed eorum gubernatio per modum simplicis administrationis, viris providis, idoneis & boni testimonii committatur, qui sciant, velint & valeant loca ipsa, bona eorum, ac jura utiliter regere, & eorum proventus & redditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare 4.).* Multa Hospitalia ex mente Fundatorum subsunt gubernationi Religiosorum, Militarium Ordinum S. JOANNIS Hierosolymitani, S. LAZARI, & S. MARIÆ Teutonicorum; item S. ANTONII Viennensis, S. SPIRITUS in
O 3 Saxia,

-
- 3.) HINC MARUS Archiepiscopus Rhemen-
lis *Canonicis sue Ecclesie Hospitale consti-
tuit ad susceptionem peregrinorum vel pau-
perum, congruis ad id rebus deputatis...
ea conditione, ut nullo unquam tempore qui-
libet Episcopus, vel quelibet persona easdem
res cuiquam in beneficium dare presumat.*
FLODOARD. Hist. Rhemenf. l. 3. c. 10.
- 4.) Clem. 2. de Relig. Domib.

Saxia, Fratrum Misericordia, aliorumque utriusque sexus 5.)
Extra Monasteria, §. 172. In Monasteriis Hospitalitatem jam pridem viguisse, notorium est, claro argumento supradictæ regulæ Canonicae, quod oblationes Fidelium sint patrimonia pauperum 6.). Alludunt aliqui ad nomen Monasterii *Stabulensis*, illudque merito sic vocari dicunt, utpote quod sit Stabulum quorumvis peregrinorum 7.). Ob hanc causam videmus multa Monasteria constructa in locis aviiis & periculosis. Solent autem extra claustra Monasterii ad aliquam recipiendis pauperibus & peregrinis deputari, ne disciplina claustralis nimium perturbetur. CL. MENS VIII. Pontifex vehementer sollicitus de redditibus Monasteriorum

5.) Vid. HIPPOLYTUS HELYOT *Histoire des Ordres Religieux* Vol. 2. 3. & 4. p. 11. sim. item VAN ESPEN *Jur. Eccl.* p. 11. tit. 37. c. 3.

6.) Concil. AQUISGRANENSE ann. 817. lib. II. can. 28. loquitur de Monasterio Monialium: sicuti in lib. I. c. 141. locutum fuerat de Ecclesiis Canonicorum ut scilicet sua Hospitalia habeant pro pauperibus & peregrinis.

7.) CHRISTIANUS LUPUS in Scholiis ad Can. II. Concil. Chalced.

rum bene impendendis 8.), laudat hanc Hospitalitatem, modo verorum pauperum ratio habeatur. Quanta autem Hospitalitatis ratio habenda sit in iis locis, ubi Hospitalia, vel Monasteria Hospitalitatis onus habentia, alteri Capitulo aut Collegio incorporantur, desumendum est ex ipsis Literis Incorporationis vel suppressionis, aut in earum defectu, ex Concilio TRIDENTINO 9.).

§. 173. Hospitalium, quæ extra *Officium*, Monasteria sunt, Administratores *quoad tem-* Juramentum præstare debent: *In- poralia* : ventaria conficere: rationes annuas reddere 10.). Bona alienari non possunt, nisi ex causa necessitatis aut evidentis utilitatis, adhibitis solemnitatibus ad alienationem rerum Ecclesiasticarum adhiberi solitis; aut in Hospitalibus profanis absque consensu eorum, quibus ex mente Fundatorum suprema cura incumbit. Reditus non ad quemcunque usum pium; sed ad illum determi-

O 4 na-

-
- 8.) In Constit. de largitione munerum Regularibus interdicta.
9.) Sess. XXV. c. 8. de Reform.
10.) Clement. 2. cit.

natum impendantur, ad quem Fundator destinavit: si destinati sunt pro personis certo morbi genere infectis, & tales non adsint; jubet Concilium TRIDENTINUM II. ut fructus illorum ad alium pium usum, qui eorum institutioni proximior sit, ac pro loco & tempore utilior, convertantur. Permittitur hoc ibidem Episcopo cum duobus de Capitulo: ubi autem Laica est administratio, haud dubie etiam consensus Principis intervenire debet. Ministris Hospitalium taxata sint salaria, quae non excedantur. Uterque sexus solite separetur, non tantum ubi versantur maturae aetatis homines; sed praecipue etiam in Orphanotrophiis & Brephotrophiis id observetur. In his singuli mox a prima pueritia applicentur laboribus, quorum ope se aliquando sustentare possint, ne vagae mendicitati assuescant.

Et Spiritualia.

§. 174. Non solum circa temporalia, sed circa spiritualia quoque, debet esse provisum Hospitalibus: proinde constituendi etiam sunt, qui
agro-

agrotis ac pauperibus Sacramenta administrent, & solatio sint. Hinc si committitur cura Hospitalium certis Religiosis aut Clericis, ex hoc solo inferri non potest, commissam illis simul esse curam temporalium, cum sine hac possint procurare salutem animarum. Nonnunquam cura Spiritualis Hospitalium pertinet ad Parochum loci, in quo situm est Hospitale, conformiter Juri communi: nonnunquam Hospitale habet Parochum proprium 12.)

§. 175. In recipiendis ad Hospi- *Recipien-*
talia, non tantum egestatis ac ino- *dorum con-*
pia, sed etiam morum ac probitatis *ditiones.*
vitæ ratio habenda est. Observen-
tur sedulo qualitates a Fundatoribus
præscriptæ. Administratores non
recipiant pro solo suo affectu, vel
etiam commodo privato personas,
quæ non ex egestate, sed pro com-
modiore vita & otio recipi petunt:
vel quarum admissione nonnullæ
Administratoris obligationes extin-
guantur. Neque recipiantur men-
dici validi, qui labore manuum vi-
ctum possunt quærere. Si ejusmo-
di

O 5 di

12.) Clement. 2. cit.

di hominibus nec publice mendican-
 di facultas concedi debeat 13.
 multo minus eorum inertia fove-
 debet redditibus Hospitalium 14.
 Adhibeantur potius isti homines
 ad opera publica, & officinas
 fabricandis mercibus destinatas.



SEC.

- 13.) L. un. C. de Mendicantibus validis.
 14.) Novell. 80. c. 5. Capitular. V. c. 5.
 806. c. 10. Concil. COLON. ann. 1535.
 part. II. c. 5. VAN ESPEN p. 2. tit. 5.
 c. 5. n. 4. seqq. Reformat. Polit. Aug.
 stæ ann. 1548. tit. 26. PETRUS GRÆCO-
 RIUS *Tholosanus* Syntagm. Jur. lib. 1.
 c. 28. n. 13. & lib. 39. c. 6. n. 13. seqq.